

УДК 633.584.3

Код UPOV: SALIX

Методика
проведення експертизи сортів верби (*Salix* L.) на
відмінність, однорідність і стабільність

Загальні рекомендації

1. Предмет Методики

Методика стосується всіх сортів роду *Salix* L., що розмножуються вегетативно.

1. Необхідний рослинний матеріал – здерев'янілі живці, однорічні рослини

2.1 Компетентний орган визначає скільки, якої якості, коли й куди постачається садивний матеріал для експертизи сорту.

2.2 Мінімальна кількість садивного матеріалу має становити 30 здерев'янілих живців, не менше 1 см у діаметрі і завдовжки 20 см або 15 добре укорінених однорічних рослин.

2.3 Садивний матеріал має бути здоровим на вигляд, не ураженим хворобами, не пошкодженим шкідниками та відповідати вимогам чинних нормативних документів щодо якості і сортових характеристик.

2.4 Садивний матеріал нічим не обробляють.

2. Метод експертизи

3.1 **Тривалість експертизи.** Експертиза має тривати щонайменше два незалежні вегетаційні цикли, за необхідності експертизу продовжують на третій.

3.2 **Місце експертизи.** Експертизу проводять у двох закладах експертизи (основному та додатковому).

3.3 **Умови для проведення експертизи.** Експертизу виконують за умов, що забезпечують задовільний ріст і розвиток рослин, і достатнє виявлення характерних ознак сорту. Оптимальну стадію розвитку рослин для оцінки кожної ознаки вказано цифрами в другій колонці Таблиці ознак і описано в поясненні до неї.

3.4 **План експертизи.** Планують такий розмір ділянок, щоб вилучення рослин або їхніх частин для вимірювань і підрахунків не шкодило б обстеженням, які тривають до кінця циклу вирощування. Кожне дослідження має включати щонайменше 10 рослин. Рекомендована схема розміщення рослин 1,0 × 0,5 м.

3.5 **Метод дослідження.** Опис морфологічних ідентифікаційних ознак сорту здійснюють методом візуальної оцінки та за допомогою вимірювань чи підрахунків залежно від типу (якісні – QL, кількісні – QN, псевдоякісні – PQ). Тип виявлення ознаки представлено в першій колонці Таблиці ознак.

Рекомендований метод спостереження за ознаками вказано в другій колонці Таблиці ознак:

MG: разове вимірювання групи рослин або частин рослин (наприклад, висота);

MS: вимірювання групи попередньо визначених рослин або частин рослин, на яких протягом вегетації здійснюють усі вимірювання кількісних ознак (наприклад, довжина);

VG: візуальна разова оцінка групи рослин;

VS: візуальна оцінка окремих, попередньо визначених рослин або частин рослин.

3.6 Кількість рослин / частин рослин. Експертизі підлягає щонайменше 10 рослин.

Усі вимірювання варто здійснювати на такій кількості рослин:

MG: разове вимірювання 10 рослин або частин 10 рослин (наприклад, висота);

MS: вимірювання окремих, попередньо визначених 10 рослин або частин 10 рослин;

VG: візуальна разова оцінка 10 рослин;

VS: візуальна оцінка окремих, попередньо визначених 10 рослин або частин 10 рослин.

4. Оцінка відмінності, однорідності та стабільності

Для оцінки виявлення відмінності й однорідності використовують ознаки, наведені в Таблиці ознак, і коди (1–9), необхідні для електронного опрацювання даних. Сукупність цих кодів складає кодову формулу сорту і використовується для формування групи подібних сортів.

4.1 Експертиза на відмінність

Сорт відповідає умові відмінності, якщо за виявленням ознак він чітко відрізняється від будь-якого іншого сорту, загальновідомого до дати, на яку заявка вважається поданою. Експертизу на відмінність проводять після отримання результатів морфологічного опису першого року. Якщо сорт-кандидат може бути вирізненим з - поміж загальновідомих сортів методом порівняння їхніх описів, то він є відмітним. Коли неможливо чітко вирізнити сорт-кандидат серед загальновідомих за морфологічною кодовою формулою, його необхідно наступного року порівняти в польовому досліді.

4.2 Експертиза на однорідність

Сорт вважається однорідним, якщо з урахуванням особливостей його розмноження рослини залишаються достатньо подібними за своїми основними ознаками, визначеними під час морфологічного опису.

Для оцінки однорідності приймається популяційний стандарт 1% за рівня ймовірності 95%. У вибірці з 10 рослин допускається одна нетипова.

4.2.1 Нетипові рослини позначають стрічками, етикетками тощо. За відсотком нетиповості встановлюють однорідність сорту.

4.3 Експертиза на стабільність

Сорт вважається стабільним, якщо його основні ознаки, відзначені в Описі, залишаються незмінними після неодноразового розмноження чи, у разі особливого циклу розмноження, наприкінці кожного такого циклу.

Зазвичай, коли сорт однорідний, він може вважатися стабільним.

5. Групування сортів для експертизи на відмінність

Сорти групують за найвідмітнішими морфологічними ознаками для кожного сорту. Для групування сортів використовують ознаки, які, як відомо з практики, не варіюють або

дуже слабко варіюють у межах сорту. Ці ознаки можуть бути використані окремо або в комбінаціях з іншими.

Рекомендовано для групування такі ознаки:

- Рослина: стать (ознака 1);
- Рослина: час появи листків (ознака 2);
- Головний пагін: форма (ознака 3).

5.1 Для чіткої реєстрації виявлення ознак поряд із сортами-кандидатами необхідно висаджувати сорти-еталони.

6. Умовні позначення

(*) – ознаки, позначені зірочкою, завжди залучаються до Методик з експертизи на ВОС усіма країнами-членами UPOV, за винятком випадків, коли виявлення попередньої ознаки або регіональні умови довілля це унеможлиблюють;

(+) – вказує на те, що до цієї ознаки надано пояснення або ілюстрації після Таблиці ознак.

(a)-(d) – див. пояснення в Розділі 8.

7. Таблиця ознак сортів верби

Ознаки		Ступені виявлення ознак	Коди	Сорти-еталони
1	2	3	4	5
1. (*) QL	Рослина: стать VS (a)	двodomна жіноча	1	Tora
		двodomна чоловіча	2	Björn
		однодомна двостатева	3	
		однодомна гермафродитна	4	
2. (*) QN	Рослина: час появи листіків VS (a)	дуже ранній	1	I-3-58
		ранній	3	Godesberg
		середній	5	Metz
		пізній	7	F-65-02
		дуже пізній	9	Mangahn
3. (*) QL	Головний пагін: форма VS (b)	пряма	1	Bredevoort
		слабко викривлена	2	I-3-58
		викривлена	3	Mittlerer Inn V
		сильно викривлена	4	75/64 (<i>S. fragilis</i> L.)
		хвиляста	5	Tortuosa
4. (*) PQ	Головний пагін: забарвлення середньої третини (з-під сонячного боку в середній третині) VS (b), (c)	жовте	1	
		оранжеве	2	Gelbe Dotterweide
		сіре	3	
		сіро-зелене	4	
		світло-зелене	5	Graupa 34
		зелене	6	259/64(<i>S.x. smithiana</i> Willd.)
		коричнево-зелене	7	I-3-58
		сіро-коричневе	8	
		червоно-коричневе	9	Altenstadt 4
		коричневе	10	Straubinger Baumweide II
5. QN	Головний пагін: опушення VS (b), (c)	відсутнє або дуже слабке	1	Tordis
		слабке	3	
		помірне	5	
		сильне	7	Osk
		дуже сильне	9	
6. (+) QN	Головний пагін: проявлення сочевичок VS (b)	відсутнє або слабке	1	
		слабке	3	Olaf
		помірне	5	
		сильне	7	Sherwood
		дуже сильне	9	

1	2	3	4	5
7. PQ	Головний пагін: забарвлення вегетативної бруньки VS (b), (c)	світло-зелене	1	
		зелене	2	
		зеленувато-коричневе	3	Gustaf
		коричневе	4	Björn, Orm
		червонувато-коричневе	5	Stott 10
8. QN	Головний пагін: опушення вегетативної бруньки VS (b), (c)	відсутнє або дуже слабке	1	Armando
		слабке	3	Sherwood
		помірне	5	Nils
		сильне	7	Stott 10
		дуже сильне	9	Osk
9. (*) QN	Головний пагін: кількість гілок завдовжки понад 5 см VS (b)	відсутні або дуже мала	1	Altenstadt 4
		мала	3	Mittlerer Inn III
		середня	5	Bredevoort
		велика	7	Belders
		дуже велика	9	I–3–58
10. (*) QN	Гілка: кут між першими 5 см гілки і головним пагоном у середній третині MG, (b)	дуже малий	1	
		малий	3	Resolution
		середній	5	Karin
		великий	7	Doris
		дуже великий	9	
11. (*) QL	Гілка: положення VS (b)	спрямоване догори	1	Orm
		пряме	2	Olaf
		поникле	3	Pendula
		спочатку спрямоване донизу, а потім догори	4	
12. PQ	Гілка: забарвлення (з-під сонячного боку) VS (b)	жовто-зелене	1	
		сіро-зелене	2	Unn
		зелене	3	
		сіро-коричневе	4	Stott 10
		червоно-коричневе	5	Boberg
13. (*) QN	Листкова пластинка: середня жилка за довжиною MS (d)	коричневе	6	Karin
		дуже коротка	1	Armando
		коротка	3	Vidi
		середня	5	Doris
		довга	7	A. Parfitt
14. (*) QN	Листкова пластинка: за шириною MS (d)	дуже довга	9	
		дуже вузька	1	Armando
		вузька	3	Karin
		середня	5	A. Parfitt
		широка	7	Vidi
		дуже широка	9	

1	2	3	4	5
15. QN	Листкова пластинка: місце найбільшої ширини VS, (d)	нижче середини	1	Karin
		приблизно посередині	2	Vidi
		вище середини	3	Pendula
16. (*) (+) PQ	Листкова пластинка: форма основи VS (d)	загострена	1	
		гостра	2	Prinzeninsel Plön
		округла	3	Super White
		тупа	4	
		зрізана	5	
		серцеподібна	6	SHS
17. PQ	Листкова пластинка: забарвлення верхнього боку VS (d)	жовто-зелене	1	Gold Leaf
		світло-зелене	2	
		зелене	3	Flamingo, Hild
		темно-зелене	4	
		сіро-зелене	5	
		блакитно-зелене	6	
		червоно-зелене	7	
18. QN	Листкова пластинка: опушення <u>верхнього</u> боку MG (d)	відсутнє або дуже слабке	1	Flamingo
		слабке	3	Aud
		помірне	5	Hild
		сильне	7	
		дуже сильне	9	
19. QN	Листкова пластинка: опушення <u>нижнього</u> боку MG (d)	відсутнє або дуже слабке	1	
		слабке	3	Flamingo
		помірне	5	
		сильне	7	
		дуже сильне	9	Ivar, Sherwood
20. (*) QN	Черешок: за довжиною MG (d)	дуже короткий	1	
		короткий	3	F-65-02
		середній	5	Garonne 47
		довгий	7	259/64 (<i>S. x smithiana</i> Willd.)
		дуже довгий	9	
21. PQ	Черешок: забарвлення верхнього боку VS (d)	жовто-зелене	1	
		зелене	2	
		червоно-зелене	3	
		фіолетово-зелене	4	F-65-02, Garonne 47
22. QN	Прилисток: за довжиною MS (d)	дуже короткий	1	
		короткий	3	259/64 (<i>S. x smithiana</i> Willd.)
		середній	5	Super White
		довгий	7	Mangahn
		дуже довгий	9	Jodis

1	2	3	4	5
23. (+) PQ	Прилисток: тип VS (d)	тип 1	1	
		тип 2	2	
		тип 3	3	

8. Пояснення до Таблиці ознак сортів верби

8.1 Пояснення, що охоплюють декілька ознак

Ознаки обстежують за таким ключем у другій колонці Таблиці ознак, як зазначено нижче:

(а) Обстеження щодо визначення статі рослини і весняного розвитку листків слід розпочинати з початком росту після зимового спокою.

(b) Усі спостереження на головному пагоні і гілках слід проводити восени.

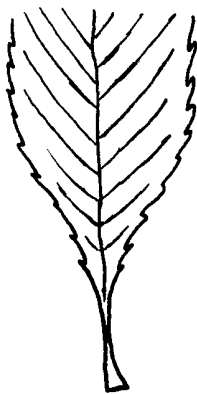
(c) Обстеження щодо опущення та забарвлення основного пагона і листків слід виконувати на 20 см від верхівки головного пагона.

(d) Усі спостереження на листках ведуть всередині вегетаційного періоду на середній третині головного пагона.

До 6. Головний пагін: проявлення сочевичок.

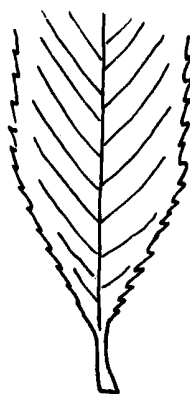
Обстеження слід проводити в середній третині головного пагона.

До 16. Листкова пластинка: форма основи.

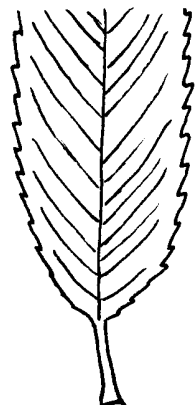
1

Загострена

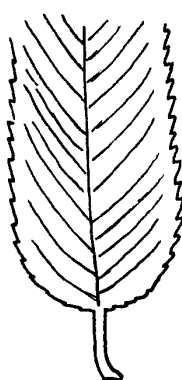
2

гостра

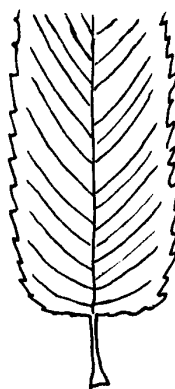
3

округла

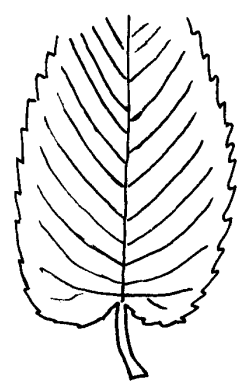
4

тупа

5

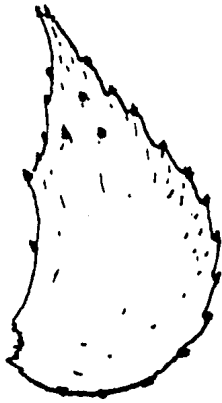
зрізана

6

серцеподібна

До 23: Прилисток: тип.

Тип 1

тип 2

тип 3

9. Література

1. Test Guidelines for the conduct of tests for distinctness, uniformity and stability of Willow (*Salix* L.) (TG/72/6, UPOV) // Geneva. 2006-04-05. – 24 P. // URL: www.upov.int/edocs/tgdocs/en/tg072.pdf